

мр Саша САВИЋ
директор Сектора за правне послове, Rudnar Group

ПРАВНА ДЕЈСТВА СПОРАЗУМА О УГОВОРНОЈ КАЗНИ

Резиме

Правна дејства споразума о уговорној казни разликују се у зависности од тога за који случај је уговорна казна одређена. Правило је да се споразум о уговорној казни може предвидети за сваки случај кршења обавезе од стране дужника. Закон о облигационим односима прописује два случаја са различитим правним режимима.

Прво, када је уговорна казна предвиђена за случај неиспуњења обавезе, поверилац има право избора између могућности да тражи исплату уговорне казне или да захтева испуњење обавезе. Избор се врши на тај начин када страна којој припада овлашћење избора обавести другу страну о томе што је изабарала. Извршењем избора алтернативна облигација се претвара у једносавну, а учињени избор се не може мењати.

Друго, уколико је уговорна казна предвиђена за случај задоцњења, поверилац има право да захтева испуњење обавезе и исплату уговорне казне. Поверилац неће имати право да захтева уговорну казну ако одмах након пријема задоцнелог испуњења не изјави да задржава право на уговорну казну.

Поверилац и дужник су слободни да одреде случај за који се уговорна казна предвиђа, а када они то пропусте да учине или то учине недовољно јасно, сматра се да је уговорна казна предвиђена за случај закашњења.

Кључне речи: уговорна казна, неиспуњење обавезе, задоцњење, право избора, концентracија тражбине.

I Случајеви за које се предвиђа уговорна казна

Споразум о уговорној казни се може предвидети за било који случај кршења обавезе од стране дужника.¹ Из датог произилази, да расправљање случајева за које се предвиђа уговорна казна подразумева расправу обавезе на коју се уговорна казна односи са једне стране и кршење те обавезе са друге стране. Стога, прво ће се приступити расправљању својства обавезе на коју се уговорна казна односи, а потом и расправи кршења те обавезе.

Обавеза за коју се стипулише уговорна казна може потицати из било ког извора облигације.² Уобичајено је да је то уговорна обавеза. Али поред ње, то може бити и нека друга. ЗОО одређује два својства која обавеза мора да испуњава, да би могла да послужи као основ за постизање споразума о уговорној казни.³

Прво, ЗОО изричито прописује да уговорна казна не може бити уговорена за новчане обавезе.⁴ Новчана облигација је она код које се обавеза дужника састоји у предаји одређене суме новца. Ако обавеза дужника нема за свој предмет предају суме новца, већ предају неке друге ствари, или извршење неке друге радње, односно уздржавање од одређене радње, онда је реч о неновчаној обавези. Неновчана облигација је и она која за предмет обавезе има предају одређене суме новца, али који није законско средство плаћања у правном систему. Уколико дужник дугује две или више облигација, а нека од њих за свој предмет има предају одређене суме новца а друге не, онда се на новчане примењују правила о новчаним облигацијама, а не неновчане правила о неновчаним облигацијама. Могуће је да се испуњење једне исте облигације састоји истовремено у предаји одређене суме новца и у предаји друге ствари или предузимању одговарајућег чињења. О којој врсти облигације се у овом случају ради, одређује се на основу веће вредности дуговане чинидбе. У правној теорији, као образложење немогућности одређивања уговорне казне код новчаних облигација, изнето је да неиспуњење новчане облигације сакционисано плаћањем законске камате.⁵

1 В. Слободан Перовић (главни уредник), *Коментар Закона о облигационим односима*, Књига прва, Београд, 1995, стр. 632.

2 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 629; Оливер Антић, *Облигационо право*, Београд, 2008, стр. 159.

3 В. чл. 270 ст. 3 и чл. 272 Закон о облигационим односима (*Службени лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, *Службени лист СРЈ*, бр. 31/93 и *Службени лист СЦГ*, бр. 1/2003 – Уставна повеља; даље у фуснотама: ЗОО).

4 Исто и: Михаило Константиновић, *Облигације и уговори (Скица за законик о облигацијама и уговорима)*, Књига прва, Београд, 2006, чл. 216 тачка 4. В. О. Антић, *нав. дело*, стр. 159; Бранко Вукмир, *Уговори о тражењу и услугама савешодавних инжењера*, Загреб, 2009, стр. 463.

5 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 629; Борислав Благојевић, Врлета Круљ, *Коментар Закона о облигационим односима*, Књига прва, Београд, 1980, стр. 679; Борис Визнер,

Друго, облигација за коју се стипулише уговорна казна мора бити пуноважна. Ништавост облигације, које служи као основ за споразумевање о уговорној казни, повлачи са собом и неважност споразума о уговорној казни.⁶ Разлог овога је у томе, да споразум о уговорној казни претпоставља постојање обавезе, чија повреда и представља услов за њену исплату. То даље значи, да је обавеза која настаје на основу споразума о уговорној казни, по својој правној природи, акцесорна (споредна) обавеза. Истовремено, обавеза ради чијег обезбеђења се уговорна казна предвиђа, јесте главна (самостална) обавеза. Правно правило које расправља однос главне и споредне обавезе прописује да споредна обавеза дели судбину главне обавезе. Из тог разлога, ако је ништава главна обавеза не може бити пуноважан ни споразум о уговорној казни.

ЗОО изричито прописује да поверилац и дужник могу предвидети уговорну казну за неиспуњење обавезе или задоцњење у испуњењу обавезе.⁷ Неиспуњење обавезе може бити потпуно или делимично.⁸ Потпуно неиспуњење постоји када дужник не испуни своју обавезу у целости. Насупрот томе, код делимичног неиспуњења, дужник извршава своју обавезу, али не у потпуности како она гласи, већ само у неком делу. Уговорна казна за неиспуњење обавезе обухвата и потпуно и непотпуно испуњење. Када поверилац и дужник договоре уговорну казну за задоцњење, онда она у смислу ЗОО, обухвата само неиспуњење обавезе о року, а не и неки други вид неиспуњења обавезе. За разлику од ЗОО, Опште узансе за промет робом превиђају исплату уговорне казне ако дужник не испуни своју обавезу или ако је испуни неуредно.⁹ Појам неуредног испуњења је шири од појма задоцњења у испуњењу обавезе, јер обухвата и сваку другу неуредност, а не само задоцњење.¹⁰ Са друге стране, у смислу Општих узанси за промет робом, неиспуњење обаве-

Коментар Закона о облигационим односима, Књига друга, Загреб, 1978, стр. 1099; Б. Вукмир, *нав. дело*, стр. 463.

6 В. М. Константиновић, *нав. дело*, чл. 217; С. Перовић, *нав. дело*, стр. 631; Б. Благојевић, В. Круљ, *нав. дело*, стр. 681; О. Антић, *нав. дело*, стр. 159; Б. Вукмир, *нав. дело*, стр. 462.

7 Исто и: М. Константиновић, *нав. дело*, чл. 215; Швајцарски грађански законик из 1907. године – пети део: Облигационо право из 1911. године (даље у фуснотама: Швајцарски законик о облигацијама) у чл. 160 став 1 и став 2 предвиђа уговорну казну за случај неиспуњења или непотпуног испуњења са једне стране и за случај задоцњења или неизвршења уговора у месту предвиђеном уговором са друге стране. Италијански грађански законик из 1942. године (даље у фуснотама: Италијански грађански законик) у чл. 1382 предвиђа уговорну казну за случај неизвршења обавезе и за случај доцнијег извршења. Немачки грађански законик из 1896. године (даље у фуснотама: Немачки грађански законик) у параграфу 341 превиђа уговорну казну за неиспуњење и задоцњење.

8 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 706.

9 ОУ, чл. 245 ст. 1.

10 В. Б. Благојевић, В. Круљ, *нав. дело*, стр. 678.

зе приликом споразумевања о уговорној казни, означава само потпуно неиспуњење. И ЗОО и Опште узансе за промет робом, остављају на вољу повериоцу и дужнику да одреде случај за који се предвиђа уговорна казна. Уједно се одређује и законска претпоставка, да уколико поверилац и дужник уговором само предвиде уговорну казну, а не одреде за који случај иста важи, онда важи пресумпција да је реч о уговорној казни за задоцњење (ЗОО), односно неуредно испуњење обавезе (Опште узансе за промет робом). Рецимо на овом месту и то, да су поверилац и дужник слободни, да у границама аутономије воље, одреде и неки других случај кршења обавезе (нпр. неквалитетна испорука) за коју ће стипулисати уговорну казну, имајући у виду диспозитивност законског правила.

Разграничење случаја за које је постигнут споразум о уговорној казни је од правног значаја за утврђивање дејства које производи уговорна казна.¹¹ Та дејства су различита, у зависности од случаја за који је уговорна казна одређена. ЗОО разликује два правна режима. Прво, правни режим за случај неиспуњења обавезе, и друго, за случај задоцњења у испуњењу обавезе.¹²

II Правна дејства споразума о уговорној казни за случај неиспуњења

Када је уговорна казна предвиђена за случај неиспуњења обавезе, поверилац има право избора између два овлашћења (*facultas alternativa*) и то: да тражи исплату уговорне казне или да захтева извршење обавезе.¹³ Расправљење овог правила обухватиће: разлоге прописивања, означавање носиоца права избора, трајање права избора, извршење избора и немогућност промене учињењог избора и дејство извршеног избора.

11 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 632; Б. Благојевић, В. Круљ, *нав. дело*, стр. 682; Б. Визнер, *нав. дело*, стр. 1098; О. Антић, *нав. дело*, стр. 160.

12 Поверилац и дужник могу за исту обавезу да предвиде уговорну казну и за неизвршење и за задоцњење. Види: Б. Благојевић, В. Круљ, *нав. дело*, стр. 679; Б. Вукмир, *нав. дело*, стр. 465.

13 ЗОО, чл. 273 ст. 1. Исто: М. Константиновић, *нав. дело*, чл. 218 став 1. Види и: Мирко Васиљевић, *Трговинско право*, Београд, стр. 508; Б. Вукмир, *нав. дело*, стр. 464. Швајцарски законик о облигацијама у чл. 160 став 1 такође предвиђа алтернативно овлашћење за повериоца за случај неизвршења или непотпуног извршења, када поверилац може да бира између извршења или наплате уговорне казне. Италијански грађански законик у чл. 1383 такође забрањује повериоцу да кумулира захтеве за случај да је уговорна казна одређена за неизвршење. Немачки грађански законик у параграфу 341 исто одређује да уговорно казна предвиђена за неиспуњење поверилац има право избора да захтева или наплату уговорне казне или испуњење обавезе.

Поверилац, чије је потраживање обезбеђено неким средством обезбеђења облигација, ужива овлашћења која произилазе из различитих основа. Прво, то су овлашћења која произилазе из општих правила, те свако ко ужива статус повериоца, може да користи та овлашћења. Друго, поверилац чије је потраживање обезбеђено неким средством обезбеђења облигација, поред овлашћења по општем правном режиму, ужива и посебна овлашћења која произилазе из датог средства обезбеђења. У оваквим ситуацијама, правило је да поверилац не може истовремено да користи своја овлашћења и по једном и другом основу, већ се опредељује за један.¹⁴ Из тог разлога, и за повериоца, чије је потраживање обезбеђено уговорном казном, прописано је вршење избора између две могућности, а то је остварење права на уговорну казну или исходавање извршења обавезе од стране дужника.

Код споразума о уговорној казни, право избора између могућих опција је на повериоцу. Поверилац је тај који опредељује неку од понуђених варијанти. Дужник нема право, да на било који начин, одлучује о том избору. Међутим, с обзиром да су правила о праву избора диспозитивне природе, поверилац и дужник могу и другачије да одреде. Уствари, поверилац и дужник у споразуму о уговорној казни могу да одреде да је право избора између могућих опција на дужнику. У том случају, дужник може да искористи своје право избора, али тек пошто прекрши преузету уговорну обавезу. Наиме, полазећи од општих правила, дужник је дужан да своју обавезу изврши у свему како гласи, а уговорна казна, између осталог, служи да појача уговорну дисциплину. Зато је и право избора на повериоцу, али ако стране другачије уговоре, дужник је и даље дужан да обавезу изврши како гласи, а тек уколико исту прекрши, може да оптира између постојећих могућности. Насупрот томе, код одустанице,¹⁵ дужник је овлашћен да одустане од уговора исплатом одустанице само до одређеног момента, а најкасније до доспелости обавезе. Надаље, када је право опције на дужнику, то никако не дира у право повериоца да поред захтева за исплату уговорне казне, захтева и накнаду штете коју трпи преко износа уговорне казне. За разлику од овог, када дужник, по основу договорене одустанице, одустане од уговора, поверилац нема право да захтева накнаду преко износа одустанице. Исто тако, право опције на дужнику не утиче ни на непостојање обавезе исплате уговорне казне, у случају да је до неиспуњења обавезе дошло из разлога за које дужник не одговара. Код одустанице, дужник плаћа одустаницу зато што одустаје од уговора, а разлог одустанка може бити било који.

14 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 632; Б. Визнер, *нав. дело*, стр. 1098.

15 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 633; Б. Благојевић, В. Круљ, *нав. дело*, стр. 683; Б. Визнер, *нав. дело*, стр. 1099.

Поверилац је дужан да избор између алтернатива изврши у разумном року почев од кршења обавезе од стране дужника, осим ако поверилац и дужник не уговоре шта друго.¹⁶ Право повериоца да изврши избор није временски неодређено. Напротив, оно је временски лимитирано. Јер, вршење избора од стране повериоца ствара нужан предуслов да дужник изврши своју обавезу. Докле год поверилац не изврши избор, дужник неће моћи да испуни своју обавезу, зато што он не поседује овлашћење за концентрацију тражбине. Из тог разлога, поверилац је дужан да у разумном року алтернативну облигацију сведе на једноставну. Уколико он то не учини на изнет начин, по општим правилима дужник ће моћи повериоцу да остави накнадни примерени рок за вршење избора, а уколико ни у том року поверилац не изврши тражени избор, овлашћење за концентрацију тражбине ће прећи на дужника.¹⁷ Када је право избора на дужнику, онда ће и дужник бити дужан да избор између алтернатива изврши у разумном року почев од дана кршења обавезе. Међутим, ако дужник не поступи на изнети начин, његово право трајања вршења избора по општим правилима постоји све док у поступку извршења једна од дугованих ствари не буде потпуно или делимично предата повериоцу по његовом избору.¹⁸

Избор се врши на тај начин када страна којој припада овлашћење избора обавести другу страну о томе шта је изабарала.¹⁹ До момента избора, страна која има овлашћење избора може да мења своју одлуку о избору. Она може да одустане од првобитно намераваног извршења и да изабере други предмет испуњења (*ius variandi*). Обавештење о избору се врши одговарајућом изјавом воље, која може бити учињена речима, уобичајеним знацима или држим понашање из кога се са сигурношћу може закључити о њеном постојању. Од момента избора па надаље, извршени избор се не може више мењати, што значи да је извршени избор неопозив. Разлог прописивања оваквог правила је у правним дејствима које извршени избор производи – претварање алтернативне облигације у једноставну. Међутим, изјава о извршеном избору могла би се опозвати ако је дата под битном заблудом, преваром или претњом, односно принудом.²⁰

Од извршеног избора наступа значајно правно дејство. То правно дејство се огледа у томе да поверилац избором исплате уговорне казне губи право на извршење уговора.²¹ И обратно, избором да захтева

16 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 632.

17 ЗОО, чл. 405 ст. 2.

18 ЗОО, чл. 405 ст. 1.

19 ЗОО, чл. 404 ст. 1.

20 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 814; Б. Визнер, *нав. дело*, стр. 1098.

21 ЗОО чл. 273 ст. 2. Исто: М. Константиновић, *нав. дело*, чл. 218 ст. 2.

извршење уговора, поверилац губи право на исплату уговорне казне.²² Овакво дејство, произилази из правила о концентрацији тражбине које наступа вршењем избора. Другим речима, алтернативна облигација се претвара у једноставну. Дејство наступило извршењем избора поред дејства за убудуће, делује и ретроактивно.²³ У ствари, има се сматрати да је облигација од настанка била једноставна, а не алтернативна. Поставља се питање, који је то моменат? Закључењем уговора који у себи садржи клаузулу о уговорној казни настаје једноставна обавеза. Постојање уговорне казне у том моменту не значи да је обавеза алтернативна, нити да ће то постати. Јер дужник је дужан да обавезу изврши у свему како гласи, другим речима без кршења неке од преузетих обавеза. Међутим, тек уколико до тога не дође, односно уколико дужник прекрши неку од својих обавеза, остварује се одложни услов, те поверилац тражбине поред овлашћења која му припадају по општем правном режиму, добија и овлашћења која произилазе из уговорне казне као средства обезбеђења. Све до тог момента, овлашћења која произилазе из уговорне казне, поверилац нема, нити их може вршити, јер је субјективно право у настајању. Кршењем неке обавезе, односно остварењем услова за наплату уговорне казне, облигација постаје алтернативна. Поверилац од тог момента има алтернативно овлашћење, да захтева извршење уговора или да захтева наплату уговорне казне. Када субјекат облигације, на коме је вршење избора, обавести другу страну о извршеном избору, тада тим чином долази до претварања алтернативне облигације у једноставну. С обзиром да је алтернативна облигација настала кршењем обавезе из основног посла, онда ретроактивност извршеног избора досеже до тог момента. Другим речима, кршењем обавезе, поверилац ће имати или право на извршење уговора или право да захтева исплату уговорне казне. Рецимо и то, да је у правној теорији изнет став, да вршење избора уствари јесте право на преображај права тзв. правна моћ, из ког разлога и изјава о извршеном избору јесте неопозива.²⁴

III Правна дејства споразума о уговорној казни за случај задоцњења

Правна дејства споразума о уговорној казни када је она предвиђена за закашњење у извршењу обавезе другачија су у односу на уговорну

22 „Иако то није посебно прописано, немогућност промене учињеног избора, важи и у случају када се поверилац определи за захтев за испуњење уговора.“ С. Перовић, *нав. дело*, стр. 633. Супротно: „Поверилац који је у почетку изабрао право да тражи испуњење уговора, може доћи у ситуацију да касније утврди је престао његов интерес за испуњењем (рецимо, чак и код одуговлачења спора) или да је испуњење постало немогуће. Мислимо да он тад може захтев испуњења преобратити у захтев за исплату уговорне казне.“ Б. Благојевић, В. Круљ, *нав. дело*, стр. 683.

23 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 814.

24 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 814.

казну предвиђену за случај неиспуњења обавезе. Код овог облика уговорне казне, када дужник падне у доцњу, поверилац има право да истовремено захтева извршење обавезе и наплату уговорне казне.²⁵ Из наведеног произилази, да поверилац има два овлашћења која су кумулативно постављена. Разлог прописивања оваквог правила произилази из основне сврхе која се жели постићи стипулисањем уговорне казне у овом случају, а то је да се утиче на дужника да испуни своју обавезу о року, те уколико он то не учини, да поверилац поред захтева за испуњење обавезе истом придода и захтев за исплату уговорне казне.²⁶ Наведена два овлашћења проистичу из различитих правних основа. За првонаведено овлашћење основ је уговор – или други извор облигације, из које проистиче обавеза којој служи уговорна казна. За другонаведено овлашћење основ је споразум о уговорној казни. Из тог разлога, и садржина ових овлашћења није идентична, већ постоје одређене разлике.

Полазећи од општег правног режима, дужник је дужан да обавезу изврши у свему како она гласи, укључујући ту и рок за извршење. У случају доцње, поверилац, између осталог, може да захтева извршење обавезе и надокнаду штете коју трпи због задоцњења. У случају истицања и захтева за надокнаду штете, поверилац ће, између осталог, морати да докаже и штету коју је претрпео услед задоцњења. За разлику од тога, за наплату уговорне казне довољно је да поверилац докаже задоцњење, те да по том основу исходује износ предвиђен уговорном казном. Наплата уговорне казне ни на који начин није условљена доказивањем претрпљене штете, већ је основ њене исплате сам чин задоцњења.²⁷ И управо је ово погодност коју пружа уговорна казна, у односу на повериочева овлашћења која он ужива по општем правном режиму. За случај да претрпљена штета премашује износ уговорне казне, повериоцу може да захтева надокнаду и тог дела, али по општим правилима.

25 ЗОО чл. 273 ст. 4. Исто и: М. Константиновић, *нав. дело*, чл. 218 ст. 4. Види и: М. Васиљевић, *нав. дело*, стр. 508; Б. Вукмир, *нав. дело*, стр. 465. Швајцарски законик о облигацијама у чл. 160 став 2 исто предвиђа кумулацију захтева за случај да је уговорна казна предвиђена за задоцњење или неизвршење обавезе у уговореном месту када поверилац може истовремено да тражи извршење обавезе и наплату уговорне казне. Италијански грађански законик у чл. 1383 такође дозвољава кумулацију захтева за извршење првобитне чинидбе и уговорне казне уколико је уговорна казна предвиђена за случај задоцњења. Немачки грађански законик у параграфу 341 такође предвиђа кумулацију захтева за наплату уговорне казне и захтева за извршење уговора када је уговорна казна предвиђена за задоцњење. ФИДИК-ови Услови уговора о грађењу за грађевинске и инжењерске радове по пројекту наручиоца из 1999. године (у даљем тексту: ФИДИК) у клаузули 8.7 такође дозвољавају кумулацију наплате уговорене штете због задоцњења (*delay damages*) и захтева за извршење уговора о грађењу.

26 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 634; Б. Визнер, *нав. дело*, стр. 1099.

27 В. Б. Благојевић, В. Круљ, *нав. дело*, стр. 686; Б. Визнер, *нав. дело*, стр. 1101; Б. Вукмир, *нав. дело*, стр. 462.

Правила о уговорној казни предвиђају посебан услов који перилац мора да испуни да би остварио право на наплату уговорне казне. Тај услов се огледа у томе да је поверилац дужан да одмах по пријему закаснелог испуњења обавести дужника да задржава права на наплату уговорне казне под претњом губитка права.²⁸ У образложењу прописивања оваквог правила истакнуто је да ако поверилац приликом пријема закаснелог испуњења не изјави да задржава право на уговорну казну да дужник основано може да закључи да се поверилац задовољава испуњењем и да се одриче права на казну. Овим се не штити неуредни дужник већ се доприноси правној сигурности на тај начин што се дужнику пружа извесност у погледу његових обавеза према повероцу. Са друге стране, поверилац који не води рачуна о својим правима, бива лишен својих овлашћења која произилазе из уговорне казне, али задржава сва овлашћења која произилазе из општег правног режима. Насупрот овоме, изнети су и контра аргументи, као што је, да је реч о одредби преузетој из неких страних права где се на уговорну казну гледа са неповерењем, која не одговара организацији уговорне казне у нашем праву и нашој привредноправној пракси.²⁹ Поред наведеног, истакнут је и став о тенденцији ублажавања строгости у примени наведеног правила, као што је питање времена у коме се мора учинити изјава о задржавању права на уговорну казну и форме менифестације наведене воље.

Тако, до губитка права неће доћи уколико поверилац пропусти да учини обавештење дужнику приликом делимичног пријема закаснелог испуњења, већ ако пропусти да то учини приликом пријема накнадног целокупног испуњења обавезе. Уколико је реч о sukcesивним давањима, опште усвојен став је да се приликом пријема сваког од sukcesивних давања мора учинити саопштење о задржавању права на уговорну казну. Надаље, ако поверилац након пада дужника у доцњу, а пре пријема закаснелог испуњења, саопшти дужнику да задржава право на уговор-

28 ЗОО, чл. 273 ст. 5. Види и: Б. Вукмир, *нав. дело*, стр. 465; пресуда Врховног привредног суда, Сл. 1743/60 од 22.11.1960, *Збирка судских одлука*, књига V, свеска 3, под бројем 471; Одлука Вишег суда Хрватске, II Рев-71/80 од 13.01.1981. год., *Преглед судске праксе*, бр. 19, Одлука бр. 83. За овај случај ПУГ у чл. 55 прописују да се захтев за уговорну казну може истаћи најдоцније до завршетка коначног обрачуна, док у чл. 119 тач. 7 одређује да коначан обрачун радова мора да садржи податак о томе да ли наручилац захтева да извођач плати уговорну казну, из ког разлога и у којем износу, као и да ли извођач оспорава тај износ. „Захтев за исплату уговорне казне наручилац може истаћи, за разлику од општих правила облигационог права о уговорној казни и након примопредаје објекта (радова) али најкасније до завршетка коначног обрачуна (тзв. задржавање права на уговорну казну).“ М. Васиљевић, *нав. дело*, стр. 508. Скица за законик о облигацијама и уговорима проф. др Михаила Константиновића није предвиђала овај посебан услов за исплату уговорне казне.

29 В. С. Перовић, *нав. дело*, стр. 635.

ну казну, неће доћи до губитка права које произилази из споразума о уговорној казни.³⁰ Исто тако, неће доћи до губитка права на уговорну казну уколико поверолац не стави никакву резерву приликом пријема закаснелог испуњења, под условим да је дужник након пада у доцњу признао обавезу да повериоцу исплати одређени износ на име уговорне казне. У погледу форме манифестације воље о задржавању права на уговорну казну, прихваћен је став да се иста може учинити на било који начин, с тим да се са сигурношћу може утврдити њено постојање.

Mag. Saša SAVIĆ

Head of Legal Department, Rudnap Group

THE LEGAL EFFECT OF AGREEMENT ON LIQUIDATED DAMAGES

Summary

The legal effect of agreement on liquidated damages varies depending on which case liquidated damages specified. The rule is that the agreement on liquidated damages may provide for every case of breach of obligation by the debtor. The Law of Obligation provides two cases with different legal regimes.

First, when the liquidated damages provided for in the event of breach of obligation, the creditor has the right to choose between the possibility to claim liquidated damages or to require performance of the obligation. The selection is performed in such a way as to which side is the power of choice to inform the other party of what he chose. After choosing the alternative obligation is transformed into a simple, but made the choice cannot be changed.

Should liquidated damages be stipulated for the debtor's delay in performance, the creditor shall be entitled to demand both the fulfillment of obligation and the liquidated damages. The creditor shall not demand liquidated damages due to delay after accepting performance of the obligation and failing to notify the debtor immediately his reserving the right to liquidated damages.

The creditor and the debtor are free to determine the case in which liquidated damages relationships, and when they fail to do so, or do so insufficiently clear, it is assumed that the liquidated damages provided in case of delay.

Key words: *liquidated damages, breach of obligation, delay in performance, right of option, concentration of claim.*

30 В. Б. Визнер, *нав. дело*, стр. 1100; М. Васиљевић, *нав. дело*, стр. 508. Решење Вишег привредног суда Хрватске, Пж. 795/78 од 14.11.1978, *Привреда и право*, бр. 3/79, стр. 75.